

“ถูกหล่อหลอมด้วยการศึกษา ถูกเปลี่ยนแปลงด้วยสังคม”:
ความกดดันทางวิชาการและความโดดเดี่ยวในโรงเรียนประจำ
ในฐานะปัจจัยกำหนดการรับรู้เรื่องความยุติธรรมของนักเรียนชาวจีนเจนเอเรชั่น Z*
“SHAPED BY EDUCATION, TRANSFORMED BY SOCIETY”:
ACADEMIC PRESSURE AND ISOLATION IN BOARDING SCHOOLS AS
JUSTICE PERCEPTION OF GENERATION Z CHINESE STUDENTS

จื่อเซิง ลี*, พิชณุ อภิสมาจารย์โยธิน

Zicheng Li*, Phitsanu Aphisamacharayothin

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: zichengl65@nu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมโรงเรียนประจำต่อการเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจเริ่มแรกของเจนเอเรชั่นซี ชาวจีนในมณฑลกวางซี 2) เพื่อวิเคราะห์ความกดดันทางวิชาการที่นักเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิดทางสังคมของเจนเอเรชั่นซีชาวจีนในมณฑลกวางซี และ 3) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรมทางสังคมหลังสำเร็จการศึกษาของเจนเอเรชั่นซีชาวจีนในมณฑลกวางซี ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งข้อมูลถูกรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้เครื่องมือเป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์กับผู้เข้าร่วม จำนวน 10 คน จากรุ่น Gen Z และผู้เข้าร่วม จำนวน 6 คน จากรุ่นเจนเอเรชั่นเอ็กซ์ (Gen X) ซึ่งกลุ่มหลังให้ข้อมูลเปรียบเทียบกับบรรยากาศทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงวัย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นรูปแบบสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนประจำจำกัดการเข้าถึงข้อมูลภายนอกและประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างขึ้นของคนรุ่น Gen Z 2) ความกดดันทางการศึกษาอย่างหนักหน่วงจำกัดความสามารถของ Gen Z ในการมีส่วนร่วมและสะท้อนถึงประเด็นทางสังคม และ 3) หลังจากสำเร็จการศึกษาการรับรู้ของ Gen Z เกี่ยวกับความเป็นธรรมและความยุติธรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เนื่องจากพวกเขาเผชิญกับความไม่เป็นธรรมที่เกินกว่าที่คาดหวังไว้ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างรุ่นในการรับรู้เรื่องความยุติธรรม และเน้นย้ำว่าสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและแรงกดดันทางการเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพัฒนาการของการรับรู้ความเป็นธรรมทางสังคมของคนรุ่น Gen Z

คำสำคัญ: ความกดดันทางวิชาการ, ความโดดเดี่ยวในโรงเรียน, การรับรู้เรื่องความยุติธรรม, โรงเรียนประจำ, เจนเอเรชั่น Z

Abstract

This study had three main objectives: 1) To examine how the boarding school environment influences access to information and the initial understanding of Generation Z in Guangxi, China;

*Received October 12, 2025; Revised November 24, 2025; Accepted November 27, 2025

2) To analyze the impact of intense academic pressure on their social participation and social reflection; and 3) To explore changes in their perceptions of fairness and social justice after graduation. A qualitative research approach was employed, and data were collected through in-depth interviews using an interview record form. Participants included ten individuals from Generation Z and 6 individuals from Generation X, the latter providing comparative insights into how social environments have shifted across generations. The findings reveal several key patterns. First, the boarding school environment limited Gen Z's access to external information and broader social experiences. Second, heavy academic pressure constrained their ability to engage with social issues and reflect on them meaningfully. Third, after graduation, Gen Z experienced a significant shift in their perceptions of fairness and social justice as they encountered forms of inequality beyond their expectations. Overall, the study highlights clear generational differences in perceptions of justice and emphasizes the critical role of educational environments and academic pressures in shaping the development of social justice awareness among Generation Z in Guangxi.

Keywords: Academic Pressure, School Isolation, Perceptions of Justice, Boarding School, Generation Z

บทนำ

เจเนอเรชัน Z หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1995 ถึงปี ค.ศ. 2010 (Dolot, A., 2018) ในประเทศจีน คนรุ่นนี้เติบโตขึ้นในบริบททางสังคมและการศึกษาอันเฉพาะตัว ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ทางสังคม และแนวคิดเรื่องความยุติธรรม ประเด็นเรื่องการรับรู้ด้านจริยธรรมและความยุติธรรมซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณลักษณะภายในของเยาวชน กลับได้รับการกล่าวถึงอย่างจำกัดในบริบทการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมที่มีการแข่งขันทางวิชาการสูงและมีระบบการจัดการเรียนรู้แบบปิด เช่น โรงเรียนประจำที่มักก่อให้เกิดภาวะกดดันทางสังคมและอารมณ์ต่อผู้เรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับความยุติธรรมของนักเรียนในสถานการณ์เช่นนี้จึงอาจถูกหล่อหลอมผ่านกระบวนการทางการศึกษาและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่สมดุล (พิชญ์ อภิธมาจารโยธิน, 2568) โดยในประเทศจีน นโยบายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้เกือบทุกคนในเจเนอเรชันนี้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาอย่างเป็นระบบ (China Education Daily, 2019) อย่างไรก็ตาม ประเมินร้อยละ 88 ของ Generation Z เลือกเข้าเรียนในโรงเรียนประจำ ซึ่งหมายความว่า พวกเขาเติบโตขึ้นใน สภาพแวดล้อมที่แยกตัวออกจากสังคมภายนอก และมี การเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรภายนอกที่จำกัด (China Education Daily, 2013)

บริบทของโรงเรียนประจำเช่นนี้ จะส่งผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ การศึกษาก่อนหน้านี้พบว่า การจำกัดการมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกและการควบคุมข้อมูล ทำให้เด็กนักเรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการสะท้อนตนเองต่อประเด็นสังคมน้อยลง และอาจส่งผลต่อการรับรู้เรื่องความยุติธรรมทางสังคม ในระยะยาว (Wang, J., 2009); (Yang, Y. et al., 2017) นอกจากนี้ข้อจำกัดด้านข้อมูลแล้ว นักเรียน Generation Z ในจีนยังต้องเผชิญกับ ความกดดันทางวิชาการอย่างรุนแรง โดยมีการสอบสำคัญ 3 ครั้ง ตลอดเส้นทางการศึกษา ผลลัพธ์จากการสอบเหล่านี้มีผลต่อเส้นทางชีวิตและโอกาสทางการศึกษาในอนาคตอย่างลึกซึ้ง ทำให้นักเรียนต้องทุ่มเทเรียนอย่างเข้มข้นตั้งแต่ระดับประถม และทุกกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนมักถูกจำกัดอย่างเข้มงวด (Li, Y. & Gu, X., 2025) โรงเรียนบางแห่งจึงใช้รูปแบบ “จัดการแบบทหารเต็มรูปแบบ” เพื่อควบคุมกิจวัตรประจำวันและจำกัดการเข้าถึงโลกภายนอกอย่างเข้มงวด เช่น การตรวจสอบโทรศัพท์มือถือ การจำกัดเวลาการออกจากโรงเรียน และการควบคุมกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเข้มงวด (Wang, J.,

2009); (Yang, Y. et al., 2017) ซึ่งบริบทเช่นนี้ไม่เพียงแต่สร้าง ความเครียดและความกดดันทางจิตใจ เท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมทางสังคมและการพัฒนาความรู้สึกต่อความเป็นธรรม ของนักเรียนอีกด้วย การเติบโตในสภาพแวดล้อมที่แยกตัวออกจากโลกภายนอก ทำให้คน Generation Z เรียกร้องความยุติธรรมทางสังคมมากขึ้น แต่พร้อมกันนั้นก็เผชิญกับความผิดหวังลึกซึ้งเมื่อพบความไม่เท่าเทียมกัน (Li, Y. & Gu, X., 2025)

การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะไม่ได้เพียงแต่ศึกษา ผลกระทบของสภาพแวดล้อมโรงเรียน ประจำต่อการเข้าถึงข้อมูลและความรู้พื้นฐานของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซี เท่านั้น แต่ยังเน้น การวิเคราะห์การรับรู้เรื่องความยุติธรรมและความเท่าเทียมทางสังคมหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญทั้งในมิติทางทฤษฎีและนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็น ความจำเป็นในการลดความโดดเดี่ยวทางข้อมูลและสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมทางสังคม สำหรับนักเรียนโรงเรียนประจำ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และกิจกรรมทางสังคม ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ Generation Z มีมุมมองต่อความยุติธรรมและความเท่าเทียมที่สมดุลมากขึ้น แต่ยังช่วยส่งเสริม พลเมืองที่มีความรับผิดชอบและสามารถสนับสนุนความก้าวหน้าของสังคมในอนาคต การศึกษาจึงไม่เพียงแต่เป็นการเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการเกี่ยวกับผลกระทบของโรงเรียนประจำต่อ Generation Z ในจีน แต่ยังเป็นข้อมูลเชิงนโยบายที่สำคัญต่อการปรับปรุงระบบการศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาทั้งด้านวิชาการและสังคมของเยาวชนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมโรงเรียนประจำต่อการเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจเริ่มแรกของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซี
2. เพื่อวิเคราะห์ความกดดันทางวิชาการที่หนักหน่วงที่มีต่อการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิดทางสังคมของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซี
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรมทางสังคมหลังสำเร็จการศึกษาของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) ผู้เข้าร่วมการวิจัยถูกคัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลกับผู้ที่ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ บุคคลที่อยู่ในกลุ่ม Generation Z ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่สนใจ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้หญิง 6 คน และผู้ชาย 4 คน อายุระหว่าง 18 - 25 ปี ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้อยู่อาศัยในเมืองกุ้ยหลิน (ส่วนหนึ่งของเขตการปกครองกว่างซี) และมีประสบการณ์การเรียนในโรงเรียนประจำที่ใช้รูปแบบการจัดการแบบทหารเต็มรูปแบบ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเสริม ได้แก่ บุคคลกลุ่ม Generation X ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 คน ประกอบด้วย เพศชาย 3 คน และเพศหญิง 3 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกกว่าเกิดในช่วงทศวรรษ 1960 - 1980 อาศัยในมณฑลกว่างซีไม่น้อยกว่า 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้คำถามปลายเปิดที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถสะท้อนประสบการณ์ ความคิด และมุมมองได้อย่างลึกซึ้ง ข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดถูกบันทึกและถอดคำพูดอย่างครบถ้วน จากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์

เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้านี้ดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Individual Interview) ทั้งกับกลุ่ม Generation Z และ Generation X สำหรับกลุ่ม Generation Z การสัมภาษณ์ดำเนินการทางออนไลน์ โดยผู้วิจัยเชิญชวนผู้เข้าร่วมผ่านเครือข่ายเพื่อนของตนเองและใช้วิธีแนะนำผู้เข้าร่วมต่อ (Snowball Approach) เพื่อให้ได้ผู้เข้าร่วมที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด ในระหว่างการสัมภาษณ์ออนไลน์ ผู้วิจัยได้บันทึกเสียงคำตอบของผู้เข้าร่วม พร้อมทั้งสังเกตน้ำเสียง ท่าที และปฏิกิริยาต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วม เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิด และมุมมองของพวกเขา สำหรับกลุ่ม Generation X การสัมภาษณ์ดำเนินการแบบพบหน้า ผู้วิจัยบันทึกทั้งคำพูด น้ำเสียง สีหน้า และการตอบสนองอื่น ๆ ของผู้เข้าร่วม ข้อมูลทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ถูกบันทึกและถอดคำพูดอย่างครบถ้วนเพื่อเตรียมการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการถอดความคำตอบทั้งหมดอย่างละเอียดและตรวจสอบความถูกต้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ข้อมูลถูกวิเคราะห์ด้วยวิธี วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยอ่านข้อมูลซ้ำหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจบริบท จำแนกหน่วยความหมาย (Meaning Units) เข้ารหัส (Coding) และจัดกลุ่มรหัสที่คล้ายกันเป็นหมวดหมู่หรือประเด็นหลัก (Categories/Themes) การวิเคราะห์มุ่งเน้นค้นหาแบบแผนทางภาษา ประสบการณ์ และมุมมองที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนประจำ แรงกดดันทางวิชาการ และการรับรู้เรื่องความยุติธรรมของ Generation Z เปรียบเทียบกับ Generation X เพื่อให้สามารถสรุปข้อค้นพบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

ประสบการณ์ของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซีที่เติบโตภายใต้ระบบโรงเรียนประจำ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนว่า สภาพแวดล้อมที่ปิดกั้นของโรงเรียนประจำ ส่งผลให้ผู้เรียนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและประสบการณ์ภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการก่อร่างความเข้าใจเริ่มแรกเกี่ยวกับสังคม นอกจากนี้ แรงกดดันทางวิชาการที่หนักหน่วง ได้ลดทอนโอกาสในการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิดทางสังคมของนักเรียน ขณะเดียวกัน เมื่อสำเร็จการศึกษาและออกไปเผชิญกับโลกภายนอก Generation Z กลุ่มนี้กลับประสบกับความเป็นจริงที่แตกต่างกัน ทำให้การรับรู้ต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรมทางสังคม มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน โดยสามารถสรุปประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

สภาพแวดล้อมโรงเรียนประจำต่อการเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจเริ่มแรกของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซี

1. ผู้เข้าร่วม Generation Z มักรายงานความรู้สึกถูกแยกตัวออกในช่วงที่เรียนอยู่โรงเรียนประจำ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้ให้ข้อมูล Generation Z ที่เคยศึกษาในโรงเรียนประจำ มักสะท้อนความรู้สึกถูกแยกตัวออกจากสังคมภายนอก สิ่งแวดล้อมที่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดทำให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างขึ้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า

“ตอนนั้นฉันแทบไม่มีความรับรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกเลย รู้สึกเหมือนตัวเองอยู่บนเกาะแห่งหนึ่ง และเมื่อถึงเวลาหนึ่งก็ต้องขึ้นเรือออกจากเกาะไปซื้อของใช้ภายนอก ก็แทบไม่เข้าใจเลยว่าสังคมข้างนอกเป็นอย่างไร โดยเฉพาะเวลาที่ไม่ได้ดูข่าวภาคค่ำ ฉันรู้สึกว่าแม้ต่อให้มีประธานาธิบดีคนใหม่เราก็ก็นับว่าไม่รู้เลย ยิ่งไม่ต้องพูดถึงเรื่องราวภายในบ้าน หรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้คนรอบตัว เราก็ก็นั่งอยู่ทราป ข่าวสารต่าง ๆ ก็มักล่าช้า ...” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 8, 2568) และ

“... ถ้าคุณแกล้งป่วยขอลาหยุด หรือขออนุญาตออกไปข้างนอกเล่น คุณจะรู้สึกเหมือนได้สัมผัสโลกที่แตกต่าง รู้สึกเป็นอิสระ แต่ความแตกต่างระหว่างในโรงเรียนกับข้างนอกนั้นไม่ได้ชัดเจนนัก เพียงแต่ (เมื่อออกไปข้างนอกทางจิตใจ) ข้อจำกัดจะน้อยลงมาก ไม่มีใครควบคุมคุณ รู้สึกเหมือนได้ออกจากคุก..” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 10, 2568)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลายคนอธิบายว่าในช่วงที่เรียนประจำ “แทบไม่มีความรับรู้เกี่ยวกับโลกภายนอก” รู้สึกเหมือน “อยู่บนเกาะ” และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มักล่าช้า ขณะที่บางคนมองว่าการได้ออกนอกโรงเรียนไม่ว่าจะโดยการลาหยุดหรือแกล้งป่วย ทำให้รู้สึก “เหมือนได้รับการปลดปล่อย” คล้ายกับ “ออกจากคุก” ที่มีการควบคุมอย่างเข้มงวด สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่าประสบการณ์โรงเรียนประจำได้สร้างความโดดเดี่ยวและข้อจำกัดต่อการเข้าถึงโลกภายนอก อันเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการรับรู้และความเข้าใจทางสังคมของ Generation Z

2. การเข้าถึงข้อมูลภายนอกที่จำกัดควบคู่ไปกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนประจำ ทำให้โอกาสของพวกเขาในการเข้าใจสังคมภายนอกเหนือจากโรงเรียนถูกจำกัดอย่างมาก

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูล Generation Z ส่วนใหญ่สะท้อนว่า การจำกัดการเข้าถึงข้อมูล ควบคู่ไปกับสภาพแวดล้อมที่มีการควบคุมเข้มงวดของโรงเรียนประจำ ได้ลดโอกาสของพวกเขาในการเข้าใจสังคมภายนอกอย่างมาก โทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญที่สุดในการเข้าถึงข่าวสารของคนรุ่นนี้ กลับถูกห้ามใช้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย โรงเรียนที่มีการแข่งขันทางวิชาการสูงมักมองว่าโทรศัพท์มือถือเป็น “ศัตรู” ของการเรียนรู้ ครูจึงใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อตรวจค้นและยึดโทรศัพท์ เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียน “มุ่งมั่นไปที่การเรียนรู้” แต่ในอีกด้านหนึ่ง สิ่งนี้ได้จำกัดโอกาสของนักเรียนในการเชื่อมโยงกับโลกภายนอก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า

“... ในระดับมัธยมต้นและมัธยมปลาย (ทั้งสองระดับมีการจัดการแบบปิด) เมื่อเทียบกับสภาพแวดล้อมภายนอก รู้สึกอึดอัดและหายใจไม่ออกมาก ๆ ครูประจำชั้นของฉันในมัธยมต้นนั้นเคร่งครัดจนรู้สึกอึดอัดสุด ๆ เขาจะมากันโทรศัพท์ของเราในระหว่างเรียน ... (และยังไปค้นของในหอพักของเราโดยไม่ได้รับอนุญาต) แล้วก็มาพูดตำหนิในชั้นเรียน...” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 7, 2568)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า สื่อที่ได้รับอนุญาตให้เข้าถึงก็มีจำกัด โดยรายการข่าวภาคค่ำ Xinwen Lianbo ทาง China Central Television มักเป็นช่องทางหลัก และบางครั้งเป็นช่องทางเดียวที่พวกเขาได้รับรู้ข่าวสารตามที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าว เนื่องจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแบบปิด รายการข่าวตอนเย็น Xinwen Lianbo (China Central Television ซึ่งโดยทั่วไปถือเป็นสื่อทางการของรัฐบาล) กลายเป็นช่องทางหลัก และบ่อยครั้งเป็นช่องทางเดียวที่พวกเขาได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูล

“...ตอนนั้นฉันแทบไม่มีความรับรู้เกี่ยวกับโลกภายนอกเลย รู้สึกเหมือนตัวเองกำลังใช้ชีวิตอยู่บนเกาะแห่งหนึ่ง และเมื่อถึงเวลาหนึ่งก็ต้องขึ้นเรือออกจากเกาะไปซื้อของใช้ภายนอก แต่กลับแทบไม่รู้เลยว่าโลกข้างนอกเป็นอย่างไร โดยเฉพาะเวลาที่ไม่ได้ดูข่าวภาคค่ำ ฉันรู้สึกว่าแม้แต่ถ้ามีประธานาธิบดีคนใหม่ เราก็แทบไม่รู้ ยิ่งไม่ต้องพูดถึงเรื่องราวภายในบ้านหรือสิ่งที่เกิดขึ้นกับผู้คนรอบตัว ข่าวสารต่าง ๆ ก็ล่าช้าอยู่มา” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3, 2568)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดการที่เข้มงวดในโรงเรียนประจำไม่เพียงจำกัดพฤติกรรมของนักเรียน แต่ยังปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ทางสังคม ส่งผลให้เจเนอเรชัน Z ในมณฑลกว่างซีมีความเข้าใจต่อโลกภายนอกอย่างจำกัด และขาดโอกาสในการพัฒนาการรับรู้ทางสังคมตั้งแต่วัยเรียน

ความกดดันทางวิชาการที่หนักหน่วงที่มีต่อการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิดทางสังคมของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซี

ผลการศึกษา พบว่า ระบบการศึกษาและตารางเรียนที่เข้มงวดในโรงเรียนมัธยมของจีน ได้สร้างแรงกดดันทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจำกัดทั้งเวลาและพลังงานของนักเรียนในการมีส่วนร่วมกับประเด็นทางสังคมและโลกภายนอก โดยเฉพาะการสอบเข้ามหาวิทยาลัยแห่งชาติ (Gaokao) ที่ถูกมองว่าเป็น “จุดชี้ชะตาชีวิต” ทำให้ทั้งนักเรียนและครูต่างทุ่มเทเวลาเกือบทั้งหมดเพื่อการเรียน

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายสะท้อนว่า ตารางเรียนที่แน่นขนัดทำให้พวกเขามีเวลาว่างและเวลาส่วนตัวน้อยมาก โดยทั่วไปนักเรียนต้องตื่นตั้งแต่เวลา 06.30 น. เพื่อออกกำลังกายตอนเช้า ก่อนเข้าชั่วโมงทบทวนด้วยตนเอง จากนั้นเรียนต่อเนื่องไปจนถึงเที่ยง หลังพักกลางวันเพียงเล็กน้อย คลาสเรียนและการบ้านยังดำเนินต่อไปจนถึงประมาณ 22.30 น. กิจกรรมเช่นนี้ดำเนินติดต่อกันห้าวันต่อสัปดาห์ และยังมีเรียนครึ่งวันในวันเสาร์ ส่วนวันอาทิตย์ก็ขึ้นอยู่กับระบบ “สัปดาห์สลับใหญ่-เล็ก” ซึ่งบางครั้งอนุญาตให้หยุดเพียงครึ่งวันเท่านั้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“...(โรงเรียนมัธยมปลาย) ใช้ระบบการจัดการแบบปิด นักเรียนไม่สามารถพักนอกสถานที่และไม่สามารถออกไปข้างนอก ถือว่าเป็นการจัดการแบบปิด ดังนั้นจริง ๆ แล้วต่อสัปดาห์นักเรียนจึงออกไปข้างนอกได้เพียงครึ่งวัน ในเวลานั้นน่าจะใช้ระบบ “สัปดาห์สลับใหญ่-เล็ก” ซึ่งในสัปดาห์หนึ่งจะให้พักเพียงครึ่งวัน เช่น วันเสาร์เรียนจนถึงเที่ยง แล้วช่วงบ่ายและค่ำของวันเสาร์เป็นวันหยุด จากนั้นเข้าวันอาทิตย์ก็เริ่มเรียนทั้งวัน ในสัปดาห์ถัดไปก็จะเริ่มวันหยุด ตั้งแต่บ่ายวันศุกร์ ระบบแบบนี้เป็นอย่างนั้นในสมัยนั้น” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 9, 2568)

จากข้อจำกัดนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลายรายสะท้อนว่า แม้จะมีช่วงเวลาพักผ่อนสั้น ๆ แต่ก็แทบไม่มีพลังงานเหลือพอที่จะสนใจเรื่องราวนอกโรงเรียน บางคนเล่าว่าแม้ในวันหยุดสุดสัปดาห์ พวกเขามักทำได้เพียงออกไปซื้อของเล็กน้อย เช่น ขนมหรือของใช้ ก่อนจะรีบกลับมาโรงเรียนเพื่อพักผ่อนแทนที่จะได้มีโอกาสทำกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงกดดันทางวิชาการและตารางการเรียนที่เข้มงวดของโรงเรียนมัธยมในจีน ได้จำกัดโอกาสของ Generation Z ในการมีส่วนร่วมกับประเด็นทางสังคมภายนอก และลดทอนความสามารถในการสะท้อนคิดอย่างอิสระต่อโลกที่กว้างกว่าโรงเรียน

การแปลงการรับรู้ต่อความเป็นธรรมชาติและคามยุติธรรมทางสังคมหลังสำเร็จการศึกษาของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซี

1. การเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ความยุติธรรมทางสังคมหลังจากออกจากรั้วโรงเรียน

หลังจากออกจากโรงเรียนและเข้าสู่สังคม ผู้ให้ข้อมูล Generation Z หลายคนสะท้อนว่า ตนเองไม่ได้เชื่อในแนวคิดและค่านิยมที่ถูกปลูกฝังในโรงเรียนอีกต่อไป ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงทางความคิดว่า เดิมทีตนเคยเชื่อว่า “คนดี” ในสังคม เช่น เลย์เฟิง (Lei Feng) จะได้รับผลตอบแทนที่ดี แต่เมื่อออกมาเผชิญโลกแห่งความจริงกลับพบว่า คนที่ไม่ซื่อสัตย์หรือไร้สำนึกกลับดูเหมือนจะได้รับผลประโยชน์มากกว่า ส่งผลให้ตนหันไปเชื่อในมุมมองว่า “คนที่ไม่ศีลธรรมนั้นอยู่รอดในสังคมได้ง่ายกว่า” ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“...ความคิดที่เคยสัมผัสมาก่อนคือคิดว่าคนดีแบบเลย์เฟิง (Lei Feng) จะได้รับผลดีบางอย่าง แต่เลย์เฟิงก็เสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็ก... ตอนนี้อยู่รู้สึกว่า คนที่ไม่ซื่อสัตย์หรือไร้สำนึกมากขึ้นกลับดูเหมือนจะได้ผลดีกว่า ซึ่งทำให้เชื่อมากขึ้นในมุมมองที่ว่า “คนที่ไม่ศีลธรรมนั้นอยู่รอดในสังคมได้ง่ายกว่า” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 10, 2568)

ในทำนองเดียวกัน ระหว่างที่ยังเรียนอยู่ ความพยายามและความขยันส่งผลต่อผลการเรียนโดยตรงยิ่งท่วมท้นมาก ผลคะแนนก็ยิ่งสูง ทำให้เชื่อว่าความขยันนำมาซึ่งผลตอบแทนที่ดี อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่สังคมการทำงาน กลับพบว่า ผู้ที่ประจบผู้บังคับบัญชาได้รับผลประโยชน์มากกว่าผู้ที่ทำงานอย่างหนัก ความจริงนี้ทำให้ตนรู้สึกตกใจและนำไปสู่การปรับความเชื่อใหม่ว่า “คนที่ไม่ศีลธรรมมาก ยิ่งอยู่รอดในสังคมได้ง่าย” ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“...นักเรียนหลายคนผ่านความพยายามของตัวเองในการเรียน ทำการบ้าน ท่องจำ ก็สามารถได้ผลคะแนนดี... คนที่อยู่รอบตัวฉันที่ซื่อสัตย์และตรงไปตรงมามาก ๆ กลับไม่ได้มีชีวิตที่ดี เขาไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง หรือโบนัส หรือเพิ่มเงินเดือนเพราะความรับผิดชอบในการทำงานของเขาเลย ในขณะที่คนที่ประจบประแจงกลับไม่ต้องทำอะไรเลย แค่ส่งงานให้คนอื่นทำก็พอ พวกเขากลับใช้ชีวิตได้อย่างสบาย ๆ และยังสามารถได้โบนัส ค่าคอมมิชชั่น หรือผลการปฏิบัติงานอีกด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 8, เพศหญิง อายุ 20 ปี)

จะเห็นได้ว่าประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูลหลังจากออกจากโรงเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้เกี่ยวกับ “ความเป็นธรรมทางสังคม” จากที่เคยเชื่อว่าความขยันและความซื่อสัตย์จะได้รับการตอบแทน กลับกลายเป็นการรับรู้ว่าความไม่ซื่อสัตย์และการเอาเปรียบอาจนำไปสู่ความอยู่รอดและความสำเร็จได้มากกว่า

2. หลังจากออกจากโรงเรียน Generation Z รับรู้ถึงความยุติธรรมทางสังคมในระดับที่เกินความคาดหวังของพวกเขาอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อค่านิยมที่ถูกปลูกฝังในช่วงการศึกษา

หลังจากออกจากโรงเรียนและเข้าสู่สังคม ผู้ให้ข้อมูล Generation Z ส่วนใหญ่สะท้อนว่าตนเองรับรู้ถึง “ความยุติธรรมทางสังคม” ในระดับที่เกินความคาดหวัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อค่านิยมที่เคยถูกปลูกฝังในช่วงการศึกษา จากการสัมภาษณ์ เมื่อผู้วิจัยถามว่า “ขณะเรียน คุณเคยเชื่อแนวคิดที่ว่า ‘คนที่ไร้ศีลธรรมมากยิ่งอยู่รอดในสังคมได้ง่าย’ หรือไม่?” พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเพียง 2 คน (จากทั้งหมด 10 คน) ปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน ผู้ให้ข้อมูล 6 คน ระบุว่าในช่วงที่ยังเรียนพวกเขาไม่เคยเชื่อ แต่ปัจจุบันกลับ “จำเป็นต้องเชื่อ” ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลอีก 2 คน แสดงความไม่แน่ใจ

ผู้ให้ข้อมูลมองว่าคนรอบตัวที่ซื่อสัตย์และทุ่มเทกลับไม่ได้รับผลตอบแทนจากการทำงาน เช่น การเลื่อนตำแหน่งหรือการขึ้นเงินเดือน ตรงกันข้าม คนที่ประจบผู้บังคับบัญชากลับใช้ชีวิตอย่างสบายและได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น โบนัสหรือค่าคอมมิชชั่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่าง “ความพยายามและความซื่อสัตย์” กับ “รางวัลและการยอมรับ” ในสังคมการทำงาน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“...ฉันรู้สึกว่าการที่ซื่อสัตย์มาก ๆ รอบตัวฉัน กลับไม่ได้มีชีวิตที่ดี เพราะถ้าเป็นคนที่ยังทำงานและทุ่มเทเต็มที่จริง ๆ พวกเขาจะทำงานและมอบทุกอย่างให้กับงาน ฉันบอกเลยว่าในตอนนี้อย่างที่ต้องทำงานล่วงเวลาอยู่ แต่เขาไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง หรือการยกย่อง หรือเพิ่มเงินเดือนจากความรับผิดชอบและความทุ่มเทในการทำงานเลย สิ่งเหล่านี้ไม่มีอะไรเลย แต่เขาก็ยังทำงานต่อไป ดังนั้น ฉันคิดว่าคนที่ซื่อสัตย์ก็ไม่ได้ได้รับผลประโยชน์อะไรใน ขณะที่คนที่ประจบประแจงแทบไม่ต้องทำอะไรเลย แค่ส่งงานไปให้คนอื่นทำก็พอ พวกเขาใช้ชีวิตได้อย่างสบาย ๆ และยังสามารถได้รับโบนัส ค่าคอมมิชชั่น หรือผลการปฏิบัติงานด้วย สิ่งเหล่านี้พวกเขาได้รับหมด ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 8, 2568)

ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลมองว่าในช่วงที่เรียนเขาไม่เคยเชื่อแนวคิดนี้ แต่เมื่อเข้าสู่ชีวิตจริงก็ “จำเป็นต้องเชื่อ” พร้อมทั้งตั้งข้อสังเกตว่าตอนเรียนไม่มีเวลาหรือพลังงานที่จะคิดเรื่องเหล่านี้ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“...ตอนเรียนก็แน่นอนไม่เชื่อหรอก แต่ตอนนี้ก็จำเป็นต้องเชื่อแล้ว ... ตอนเรียนใครมีพลังงานไปคิดเรื่องพวกนี้ล่ะ ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2, 2568)

สิ่งที่น่าสนใจคือ แม้ผู้ให้ข้อมูลหลายคนจะรับรู้ถึงความยุติธรรม แต่พวกเขาไม่ได้แสดงความโกรธหรือการต่อต้านอย่างชัดเจน ทว่าในคำตอบกลับสะท้อนความรู้สึกลอย ๆ และความประหลาดใจ รวากับกำลังบอกเป็นนัยว่า นี่คือ “วิธีการทำงานที่แท้จริงของสังคม” และเป็นสภาพที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

3. เมื่อเปรียบเทียบกับ Generation X ซึ่งมีทัศนคติความยุติธรรมเป็นเรื่องทางกฎหมายเป็นหลัก Generation Z เน้นประเด็นด้านศีลธรรมและ “พื้นที่สีเทา” ซึ่งสะท้อนถึงความคาดหวังที่สูงขึ้นต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรม

เมื่อเปรียบเทียบกับ Generation X ซึ่งมีทัศนคติความ “ความยุติธรรม” ในกรอบของกฎหมายเป็นหลัก เช่น การกระทำผิดแล้วถูกลงโทษ Generation Z กลับสะท้อนการรับรู้ที่เน้นไปที่มิติด้านศีลธรรมและ “พื้นที่สีเทา” ของสังคม ซึ่งบ่งชี้ถึงความคาดหวังที่สูงขึ้นต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรม

ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าคนที่มีความประพฤติดีสามารถอยู่รอดได้ง่ายกว่าในสังคมปัจจุบัน トラบดีที่ไม่ละเมิดกฎหมายอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการแยก “ศีลธรรม” ออกจาก “กฎหมาย” และยอมรับว่าพื้นที่สีเทาเหล่านี้กลายเป็นเงื่อนไขของการอยู่รอด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“ตอนนี้นี้ฉันเชื่ออย่างมากว่าคนที่มีความจริยธรรมต่ำจะอยู่รอดได้ง่ายกว่า เพียงแค่เขาไม่ทำผิดกฎหมายก็พอ” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 10, 2568)

ในขณะเดียวกัน สังคมในอดีตยังคงมีความยุติธรรมอยู่บ้าง ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ขโมยของก็อาจถูกลงโทษจำคุกหลายปี แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมปัจจุบัน เขามองว่าคนซื่อสัตย์กลับมักเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้ของ Generation X ยังผูกโยงกับมิติทางกฎหมายอย่างชัดเจนมากกว่า Generation Z ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“ในสมัยของพวกเรา เรื่องแบบนี้ยังไม่รุนแรง แต่ในสังคมปัจจุบัน คนที่ซื่อสัตย์กลับมักเสียเปรียบ... ในอดีตสังคมยังค่อนข้างยุติธรรมอยู่บ้าง บางคนขโมยของก็อาจถูกตัดสินจำคุกหลายปี” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1, 2568)

การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นว่า Generation Z ไม่เพียงแต่รับรู้ความยุติธรรมเชิงกฎหมาย แต่ยังตระหนักถึงความไม่เป็นธรรมเชิงศีลธรรมและพื้นที่สีเทาของสังคม ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและความคาดหวังต่อสังคมที่สูงขึ้นกว่าเจเนอเรชันก่อนหน้า

4. แม้ว่า Generation X จะไม่ได้เรียกร้องความเป็นธรรมในระดับเดียวกัน แต่พวกเขาก็ยังเชื่อว่าสภาพสังคมปัจจุบันเสื่อมโทรมลงเมื่อเทียบกับอดีต ซึ่งบ่งชี้ว่าการรับรู้ความยุติธรรมทางสังคมของ Generation Z ไม่ใช่เพียงความแตกต่างที่จินตนาการขึ้น

แม้เจเนอเรชัน X จะไม่ได้มีการเรียกร้องความเป็นธรรมในระดับเดียวกับ Generation Z แต่ผู้ให้ข้อมูลจาก Generation Z ส่วนใหญ่รับรู้สภาพสังคมปัจจุบันเสื่อมโทรมลงเมื่อเทียบกับอดีต ซึ่งสะท้อนว่าการรับรู้ความยุติธรรมของ Generation Z ไม่ใช่เพียงความแตกต่างที่จินตนาการขึ้น

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล Generation Z มีเพียงคนเดียวที่เคยเข้าร่วมขบวนการ “ลงชนบท” ซึ่งแสดงความเชื่อในแนวคิดที่ว่า “คนที่ไร้ศีลธรรมมีโอกาสอยู่รอดในสังคมมากกว่า” ขณะที่ผู้ตอบ 3 คน รายงานความไม่แน่ใจ และผู้ตอบ 2 คน ปฏิเสธแนวคิดนี้อย่างชัดเจนซึ่งทั้งคู่เคยประสบเหตุการณ์ปฏิวัติทางวัฒนธรรมโดยผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“เป็นไปไม่ได้เลย โดยเฉพาะในสมัยของพวกเรา ปี 1983 มีการปราบปรามอย่างเข้มงวด คนที่ไร้ศีลธรรมไม่ว่าจะไปไหนก็ถูกประณามจากทุกคน... ตอนเด็ก ๆ เคยเห็นบางคนขโมยของแล้วถูกจับไปประจานในที่สาธารณะหรือต้องถูกวิจารณ์อย่างหนัก... ก่อนหน้านี้ก็มีคอร์รัปชัน การรับสินบน รวมถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมระหว่างชายหญิง แต่ทันทีที่ถูกจับได้ แม้เพียงการรับสินบนเล็กน้อย ถ้ามี “ข้อเท็จจริงปรากฏ” ก็จะถูก “ทำความสะอาด” ทันที และถูกขับออกจากองค์กร สังคมในสมัยนั้นสะอาดและยุติธรรมกว่าสังคมปัจจุบันมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3, 2568)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูล Generation X จำนวน 5 คน (จากทั้งหมด 6 คน) กล่าวว่าวัฒนธรรมจริยธรรมของสังคมในปัจจุบันด้อยกว่าช่วงวัยรุ่นของพวกเขาประมาณปี 2000 ขณะที่อีก 1 คนรับรู้การเปลี่ยนแปลงนี้เพียงเล็กน้อย ผู้ให้ข้อมูล Generation X มองว่าช่วงวัยรุ่นของเขา สังคมมีความสะอาดและยุติธรรมมาก ผู้ที่กระทำสิ่งที่ไร้ศีลธรรมจะถูกประณามและลงโทษอย่างชัดเจน แม้การรับสินบนเล็กน้อยก็ถูกตรวจสอบและขับออกจากองค์กรทันที ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูล Generation X บางรายเล่าถึงเหตุการณ์ในอดีตที่รุนแรง แต่ก็สะท้อนถึงความยุติธรรมบางส่วนในสังคม โดยเขาเชื่อว่าปัจจุบันคนซื่อสัตย์กลับมักเสียเปรียบ ซึ่งสะท้อนถึงการลดลงของมาตรฐานจริยธรรมและความเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางรายสะท้อนว่า:

“...ข้าง ๆ บ้านของ XXX มีคนหนึ่ง อาจจะหิวและอยากขโมยอาหารกิน ขณะนั้นมีอาสาสมัครทหารลาดตระเวนพอดี ถามหลายครั้งแต่ไม่มีคำตอบ จึงยิงด้วยปืนอัตโนมัติจนเสียชีวิต ลำไ้ยังไหลออกมา... ในสังคมปัจจุบัน คนที่ซื่อสัตย์กลับมักเสียเปรียบ... สังคมในอดีตยังค่อนข้างยุติธรรมอยู่บ้าง” (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2, 2568)

แม้ Generation X จะไม่เน้นพื้นที่สีเทาของความยุติธรรมเหมือน Generation Z แต่พวกเขายังรับรู้การเสื่อมโทรมของความยุติธรรมทางสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยอธิบายว่าทำไม Generation Z จึงตระหนักและตอบสนองต่อความไม่ยุติธรรมในลักษณะที่เข้มข้นและคาดหวังสูงกว่า

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนประจำต่อการเข้าถึงข้อมูลและความเข้าใจเริ่มแรกของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซีที่เติบโตในโรงเรียนประจำที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนจากสภาพแวดล้อมที่ปิดกั้น การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลและการควบคุมกิจกรรมประจำวันทำให้พวกเขามีโอกาสในการพัฒนาการรับรู้ทางสังคมและสมรรถนะเชิงวิพากษ์น้อยลง (Wang, J., 2009); (Yang, Y. et al., 2017) ซึ่งสอดคล้องกับบทนำที่ระบุว่าโรงเรียนประจำทำให้ผู้เรียนนั้นขาดประสบการณ์ทางสังคมและข้อมูลภายนอก (China Education Daily, 2019) ผลกระทบนี้สะท้อนในความรู้สึกโดดเดี่ยวและการแยกตัวจากโลกภายนอกของผู้เข้าร่วมหลายคน ที่อธิบายว่ารู้สึกเหมือน “อยู่บนเกาะ” หรือ “ออกจากคุก” เมื่อได้สัมผัสโลกภายนอกเพียงชั่วคราว โดยข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เช่น การจำกัดการใช้โทรศัพท์มือถือและการได้รับข่าวสารจากสื่อทางการเพียงช่องทางเดียว (Xinwen Lianbo) ทำให้ Generation Z มีความเข้าใจเกี่ยวกับโลกภายนอกและสังคมรอบตัวจำกัด ส่งผลให้การรับรู้เรื่องความเป็นธรรมทางสังคมและการตัดสินใจยังคงอยู่ในกรอบที่ถูกควบคุมและถูกกำหนดจากโรงเรียนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในบทนำว่าการควบคุมข้อมูลและประสบการณ์ทำให้เกิดข้อจำกัดต่อทักษะการสะท้อนตนเองและความคิดเชิงวิพากษ์ (Dolot, A., 2018); (Wang, J., 2009)

2. ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความกดดันทางวิชาการต่อการมีส่วนร่วมและการสะท้อนคิดทางสังคมของ Generation Z ชาวจีนในมณฑลกว่างซีที่หนักหน่วง เช่น การสอบสำคัญ 3 ครั้ง และตารางเรียนที่แน่นขนัดเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จำกัดโอกาสในการมีส่วนร่วมกับประเด็นทางสังคมและการสะท้อนคิด (Li, Y. & Gu, X., 2025) ข้อมูลการสัมภาษณ์สะท้อนว่าแม้มีเวลาพักสั้น ๆ แต่พลังงานส่วนใหญ่ถูกใช้ไปกับการเรียน การบ้าน และกิจกรรมทบทวนความรู้ ทำให้เวลาและทรัพยากรทางจิตใจที่เหลือมีจำกัดสำหรับการเรียนรู้ระบบ การสะท้อนตนเอง หรือการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปในบทนำที่ระบุว่าแรงกดดันเชิงวิชาการส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมและความรู้เรื่องความยุติธรรม (Wang, J., 2009); (Yang, Y. et al., 2017) เมื่อ Generation Z ออกจากโรงเรียนและเผชิญกับโลกภายนอก พบว่ามุมมองเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเท่าเทียมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ระบุว่าคนซื่อสัตย์และขยันอาจไม่ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมขณะที่คนที่ประจบหรือใช้กลยุทธ์เอาเปรียบกลับมีโอกาสได้รับผลประโยชน์มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในบทนำที่ระบุว่าประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมจำกัดอาจทำให้เกิดความผิดหวังต่อความไม่เท่าเทียมทางสังคมในระยะยาว (Li, Y. & Gu, X., 2025)

3. ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรมทางสังคมหลังสำเร็จการศึกษา Generation Z ให้ความสำคัญกับมิติด้านศีลธรรมและพื้นที่สีเทาของสังคมมากกว่ากฎหมาย ซึ่งแตกต่างจาก Generation X ที่มักตีความความยุติธรรมเป็นเรื่องทางกฎหมาย การรับรู้เรื่อง “ความไม่ยุติธรรมเชิงศีลธรรม” และพื้นที่สีเทานี้สะท้อนถึงความคาดหวังที่สูงขึ้นต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับบทนำที่ระบุว่า การเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ปิดกั้นและควบคุมอย่างเข้มงวดทำให้ Generation Z เรียกร้องความยุติธรรมทางสังคมมากขึ้น แต่พร้อมกันนั้นก็เผชิญกับความผิดหวังเมื่อพบความไม่เท่าเทียมกัน (Li, Y. & Gu, X., 2025) ซึ่งการเปรียบเทียบระหว่าง Generation Z และ Generation X ยังชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ความยุติธรรมของคนรุ่นใหม่ไม่ใช่เพียงการมองต่างหรือจินตนาการขึ้น แต่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและค่านิยมที่ลดลงในมิติศีลธรรมและจริยธรรมสังคม เมื่อเทียบกับอดีต ซึ่งสอดคล้องกับบทนำที่ระบุว่าประสบการณ์

ของโรงเรียนประจำและสภาพแวดล้อมทางสังคมของจีนในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีตอย่างชัดเจน (China Education Daily, 2019)

นอกจากนี้ การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบปิด ความกดดันทางวิชาการ การเข้าถึงข้อมูลและประสบการณ์สังคมและการพัฒนาความรู้เรื่องความยุติธรรมของเจเนอเรชัน Z โดยประสบการณ์ในโรงเรียนประจำเป็นตัวกำหนดการรับรู้และค่านิยมในช่วงวัยเรียน และเมื่อเผชิญโลกภายนอก ประสบการณ์ตรงและความไม่เท่าเทียมทางสังคมได้ทำให้ Generation Z ปรับมุมมองต่อความยุติธรรมในลักษณะที่เน้นทั้งศีลธรรมและพื้นที่สีเทาของสังคม ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการออกแบบนโยบายการศึกษาและการพัฒนาทักษะพลเมืองในอนาคต

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า Generation Z มีความคาดหวังต่อความเป็นธรรมและความยุติธรรมทางสังคมสูงกว่า Generation X แต่ในขณะเดียวกันก็แสดงความผิดหวังมากกว่าเมื่อต้องเผชิญกับความเป็นจริงของความไม่เท่าเทียมทางสังคม ประสบการณ์ของพวกเขาที่ถูกแยกออกในสถาบันการศึกษา และการเผชิญกับความยุติธรรมในสังคมภายหลัง ได้หล่อหลอมโลกทัศน์ที่เต็มไปด้วยการตรวจสอบเชิงศีลธรรมและความสงสัย Generation X แม้จะไม่ยืนยันอย่างเข้มงวดในเรื่องความเป็นธรรมเชิงศีลธรรม แต่ก็ยอมรับว่าบรรทัดฐานทางสังคมเสื่อมถอยลงเมื่อเทียบกับในอดีต โดยรวมแล้ว ข้อค้นพบเหล่านี้ตอกย้ำว่าทั้งสองเจเนอเรชันต่างรับรู้ถึงความท้าทายต่อความเสมอภาคทางสังคม แม้ว่าจะมองและตอบสนองต่อปัญหาในลักษณะที่ต่างกันโดยทั่วไปแล้ว การที่คนรุ่นใหม่มีความต้องการและความคาดหวังที่สูงต่อสังคมถือเป็นพัฒนาการที่ดี เนื่องจากในที่สุดแล้วอนาคตของสังคมจะถูกสร้างขึ้นโดยคนรุ่นต่อไป อย่างไรก็ตาม สำหรับ Generation Z การแยกตัวทางข้อมูลที่เกิดจากระบบโรงเรียนประจำดูเหมือนไม่มีความจำเป็น การแยกตัวเช่นนี้ไม่เพียงแต่ขัดขวางความสามารถในการสะท้อนคิดเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมในบริบทความเป็นจริง แต่ยังสร้างความผิดหวังและความท้อแท้เกินควร เมื่อพวกเขาตระหนักถึงช่องว่างอันลึกซึ้งระหว่างความเป็นจริงทางสังคมกับความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมที่ก่อตัวขึ้นระหว่างการศึกษาดังนั้นระบบการศึกษาควรรับรองให้นักเรียนมีช่องทางที่เปิดกว้างในการเข้าถึงข้อมูลจากภายนอก ซึ่งไม่เพียงหมายถึงการจัดให้มีโอกาสทางกายภาพในการมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกเท่านั้น แต่ที่สำคัญกว่านั้น คือ การจัดสรรเวลาและโอกาสให้นักเรียนได้ใส่ใจกับปัญหาทางสังคม แทนที่จะจำกัดอยู่เพียงเนื้อหาในตำราเรียนเท่านั้น การวิจัยในอนาคตสามารถมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมจิตสำนึกความเป็นพลเมือง การคิดเชิงจริยธรรม และความสามารถในการมีส่วนร่วมทางสังคมของนักเรียน ควบคู่ไปกับการลดความกดดันทางวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “The Impacts of Linguistic Regulation in School for Civility on Chinese Gen Zs Communication with Gen X - A Case Study of Guangxi Province of China” ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เอกสารอ้างอิง

- ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1. (11 มิ.ย. 2568). เรื่องแบบนี้ยังไม่รุนแรง แต่ในสังคมปัจจุบัน. (จื่อเซิง ลี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2. (10 มิ.ย. 2568). ตอนเรียนก็แน่นอนไม่เชื่อหรอก แต่ตอนนี้ก็จำเป็นต้องเชื่อแล้ว. (จื่อเซิง ลี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3. (7 มิ.ย. 2568). รู้สึกเหมือนตัวเองกำลังใช้ชีวิตอยู่บนเกาะแห่งหนึ่ง และเมื่อถึงเวลาหนึ่งก็ต้องขึ้นเรือออกจากเกาะไปซื้อของใช้ภายนอก. (จื่อเซิง ลี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 7. (5 มิ.ย. 2568). เมื่อเทียบกับสภาพแวดล้อมภายนอก รู้สึกอึดอัดและหายใจไม่ออกมาก ๆ. (จื่อเซิง ลี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 8. (5 มิ.ย. 2568). สะท้อนความรู้สึกถูกแยกตัวออกจากสังคมภายนอก สิ่งแวดล้อมที่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวด. (จื่อเซิง ลี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 9. (7 มิ.ย. 2568). ใช้ระบบการจัดการแบบปิด นักเรียนไม่สามารถพักนอกสถานที่. (จื่อเซิง ลี, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 10. (5 มิ.ย. 2568). แต่ความแตกต่างระหว่างในโรงเรียนกับข้างนอก. (จื่อเซิง ลี, ผู้สัมภาษณ์)
- พิษณุ อภิธมาจารย์โยธิน. (2568). การสร้างเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นใน สังคมยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาใน 17 จังหวัดภาคเหนือ. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 25(1), 59-75.
- China Education Daily. (2013). Rural boarding schools need dorm managers. Retrieved October 1, 2025, from <https://shorturl.asia/Ylw82>
- China Education Daily. (2019). 70 Years of Basic Education Reform and Development in New China-Government Portal of the Ministry of Education of the People's Republic of China. Retrieved October 1, 2025, from <https://shorturl.asia/UJCE6>
- Dolot, A. (2018). The Characteristics of Generation Z. E-Mentor, 74(2), 44-50.
- Li, Y. & Gu, X. (2025). A Taiyuan middle school's militarized management of junior high students has drawn widespread criticism. The Epoch Times. Retrieved October 10, 2025, from <https://shorturl.asia/y27fH>
- Wang, J. (2009). "My life in the Internet addiction concentration camp." China Youth Daily. Retrieved October 13, 2025, from <https://shorturl.asia/p2s5q>
- Yang, Y. et al. (2017). Electro-acupuncture treatment for internet addiction: Evidence of normalization of impulse control disorder in adolescents. Chinese Journal of Integrative Medicine, 23(11), 837-844.